

Hanna Lempinen

”Jos se ei riitä, siitä riidellään” Energiaturvallisuuden kieli ja kuvakieli turve-energian markkina-argumentteina

What is scarce will be fought for: visual and verbal representations of energy security supporting a pro-peat energy worldview

Energy and related questions have become an issue of high politics both in international and domestic debates in the interplay of growing energy consumption, declining reserves and global warming. Especially in the European context, energy-related discussions have been coloured by the concern over the availability of energy in the aftermath of the Russian transit crises. In these debates, the notion of energy security has gained foothold as a key argument and a powerful rhetorical tool, and the fuzzy and elusive concept has been (ab)used to serve a wide range of political goals. This article focuses on the visual and verbal representations and articulations of energy security as a means of persuasion in Finnish energy-related debates through a case study on the energy company Vapo’s heavily criticized peat energy promotion campaign. The empirical analysis draws attention to the manners in which the pro-peat energy argument relies on an understanding of energy security constructed around a “logic of war” on all levels of analysis. Vapo’s campaign presents a world where energy determines all political choices and futures and the scarce resources will inevitably lead to escalating conflicts between “us” and the hostile “others”.

Keywords: causal layered analysis, energy security, peat, rhetoric

Johdanto

Energia ja siihen liittyvät kysymykset ovat nousseet uudella tavalla kansallisten ja kansainvälisten keskustelujen keskiöön (Aalto *et al.* 2013: 1). Energiakysymysten korostumista median ja politiikan agendoilla ovat vauhdittaneet ennen kaikkea energiantuotannon ja ilmastonmuutoksen välisten kytkösten tunnistaminen, ennusteet globaalin energiankulutuksen kasvusta sekä huoli öljy- ja kaasuvärien ehtymisestä käytössä olevilla tuotantoalueilla (IPCC 2007; Owen *et al.* 2010; IEA 2012). Erityisesti eurooppalaisia energiapuheenvuoroja on edellä mainittujen rinnalla leimannut EU-maidenkin energiatoimituksissa häiriöitä

aiheuttaneiden Venäjän ja Ukrainan sekä Valko-Venäjän välisten kaasukiistojen ja niiden syiden ja seurausten puinti (ks. esim. Liuhto 2009).

Hupenevien energiaresurssien hallitsemisen populaarin ja poliittisen keskustelun kentällä energiaturvallisuuden kaltaiset käsitteet leväperäisine ja usein määrittelemättä jätettyine sisältöineen ovat muodostuneet keskeisiksi retoriksiksi tehokeinoiksi ja argumenteiksi (Littlefield 2013). Energiaturvallisuuksikäsitteen monimerkityksisyys ja ristiriitaisuus on pantu merkille myös akateemisissa keskusteluissa, joiden seurauksena energiaturvallisuuden määritelmistä käytävä debatti on lähinnä monimutkaistunut entisistään (ks. esim. Chester 2010; Ciutâ 2010; Bradshaw 2012). Energiaturvallisuu-

den merkityksiä ja monitulkintaisuuksia kierrättää, tuottaa ja luo yhtäältä myös energiemarkkinointi ja -mainonta, jonka yleistymistä Suomessa on vauhdittanut erityisesti kuluttajien mahdollisuus valita itse oma palveluntarjoajansa (ks. Ruostetsaari 2010). Toisaalta energiaesitysten määrälliseen lisääntymiseen on vaikuttanut myös yritysviestinnän sekä yhteiskuntasuhteiden ja -vastuun merkitysten korostuminen (ks. Korsunova 2010). Suomalaisen tutkimuksen kentällä vaikuttamaan pyrkivää energiaviestintää ei ole muutamaa poikkeusta (esim. Kojo 2002) lukuun ottamatta juurikaan käsitelty.

Tämä artikkeli lähestyy energiaturvallisuuden käsitteen monimuotoisia sisältöjä sekä käsitteeseen tukeutuvan retoriikan käyttöä vaikuttamisen välineenä suomalaisessa energiakeskustelussa. Empiirisen tarkastelun keskiössä on energiayhtiö Vapon turve-energian edistämiskampanja. Energiakäytössä olevan suopinta-alan kaksinkertaistamista ajanut, voimakkaiden sanallisten ja kuvallisten ilmaisujen varaan rakentunut kampanja, ”*jolla Suomi yrittää pestä mustan vibreäksi*” (Eriksson 2009) sai osakseen voimakasta kritiikkiä muun muassa turpeen uusiutumista koskevan harhaanjohtavan, virheellisen ja epätieteellisen tiedon levittämisestä (Helsingin Sanomat 2010). Tieteen käytön ja väärinkäytön rinnalla (ks. Lempinen 2013) myös energiaturvallisuuteen liittyvillä esityksillä, kuvilla ja mielikuvilla oli keskeinen rooli turvemyönteisen kampanja-argumentin rakentajana. Artikkelitarkastelee ja erittelee niitä sanallisen ja kuvallisen viestinnän käytäntöjä, joilla turvemyönteistä energiamaailmaa edistetään erityisesti energiaturvallisuuden erilaisiin esityksiin nojautuen ja niitä hyödyntäen.

Turve suomalaisena erityiskysymyksenä

Vaikka suomalainen energiapolitiikka itsessään ei ole tämän artikkelin keskiössä, on Vapon kampanjaa, sen sisältöjä ja sen aiheuttamia reaktioita mahdollista ymmärtää ainoastaan suhteessa laajempaan suomalaiseen turvekeskusteluun. Turpeen osuus Suomen kokonaisenergiankulutuksesta on vuositasolla vain viiden prosentin luokkaa, ja vaikka sen osuus Suomessa kulutetusta energiasta on viime aikoina vähentynyt merkittävästi (Tilastokeskus 2013), on turpeella silti suomalaisessa energiakeskusteluissa ja -politiikassa erityislaatuinen rooli. Noin puolet energiastaan tuovalle Suomelle (Eurostat 2012) turve on kotimainen energianlähde, joka on nähty erityisen tärkeänä energian toimitusvarmuuden lisäämisen kannalta (ks. IEA 2007: 9). Turpeen käyttöä ovat perinteisesti puoltaneet myös alue- ja työllisyyspoliittiset argumentit: välilliset

työllisyysvaikutukset huomioiden energiaturpeen kokonaisvaikutus on arvioitu 10 150 henkilötyövuoden suuruiseksi erityisesti entuudestaan korkeista työttömyyslukuista kärsivillä Pohjois-, Itä- ja Keski-Suomen alueilla (VNS 2008: 42; VTT 2010: 6). Hyötyjen rinnalla keskustelua on käyty myös turvetuotannon kestävytydestä, ympäristö- ja vesistövaikutuksista sekä turpeen käytön yhteensovittamisesta sen kanssa lähtökohtaisesti ristiriidassa olevien kansallisten ilmastotavoitteiden kanssa (ks. esim. Rinttilä *et al.* 1997; Korhonen *et al.* 2008; IEA 2007: 9; Kirkinen 2010).

Mutkikas ja monitahoinen suhde turpeeseen on heijastunut myös valtion vaihtelevina linjauksina turve-energian tuotantoon. Siinä missä vuoden 2008 pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastategia vielä määritteli turpeen IPCC:n näkökannan kanssa ristiriitaisesti hitaasti uusiutuvaksi biomassapolttoaineksi tai energiaraaka-aineksi (ks. esim. Tilastokeskus 2007; MMM 2008: 51; VNS 2008: 25; TEM 2010; IPCC:n määritelmistä esim. IPCC 2006a: 1.15; IPCC 2006b: 3; IPCC 2007: 81), vuoden 2013 päivitetty strategia linjaa tavoitteeksi turpeen käytön vähentämisen pitkällä aikavälillä sen aiheuttamien ympäristöhaittojen vuoksi (VNS 2013: 29–30). Vaihtelevista linjauksista ja moninaisista määrittelykamppailuista huolimatta turvetta on käsitelty energiapolitiikan tutkimuksessa kuitenkin lähinnä ”reunaviitteenä” muiden energiamuotojen joukossa (Ruuskanen 2010: 9). Energiakeskusteluja tarkastellessa on silti havaittu, että ”[t]urpeen käytössä toistuu tietty syklisyys. 1900-luvun alkupuolelta lähtien sen merkitys on noussut esiin aina kriisiaikoina ja kun on huolestuttu maamme energiaomavaraisuudesta” (Esa Ruuskasen haastattelu; Myllylä 2010). Suomalaisen turvedebatin viimeisin nousu ajoittuikin eurooppalaisia energiakeskusteluja mullistaneiden kaasuntoimituskatkosten jälkimaininkeihin.

Käsitteelliset ja menetelmälliset valinnat

Näkökulmia energiaturvallisuuteen

Energiapoliittisissa keskusteluissa energiaturvallisuuden käsitteen tulkinnat ja näkökulmat kietoutuvat tiiviisti energian saatavuuteen ja toimitusvarmuuteen; suomalaisissa energiakeskusteluissa etenkin huoltovarmuuden ja energiaomavaraisuuden käsitteillä onkin pitkä historia (ks. esim. Ruostetsaari 1998). Euroopan komissio (2010: 2) määrittelee energiaturvallisuuden energiatuotteiden ja -palveluiden keskeyttämättömän fyysisen saatavuuden takaamiseksi kohtuullisella hinnalla

samalla unionin ilmasto- ja sosiaalisia tavoitteita edistäen. Kansainvälisen energiajärjestön IEA:n määritelmässä korostuvat vastaavasti energian keskeytymätön saatavuus, kohtuuhintaisuus ja ympäristönäkökulmat (IEA 2013). Sekä EU:n että IEA:n jäsenmaat ovat pääasiassa energiatuonnista riippuvaisia, mikä tekee saatavuuden korostumisesta energiakeskusteluissa ymmärrettävää. Vastaavalla tavalla energian viennistä riippuvaisten valtioiden energiaturvallisuuskäsityksissä heijastuu tarve energian kysynnän jatkuvuuteen ja ennustettavuuteen (ks. Aalto 2012: 11–12).

Energiaturvallisuutta käsittelevä populaari, poliittinen ja akateeminen keskustelu eivät kuitenkaan pelkistä valtiotasolle ja saatavuuden ja kysynnän puitteisiin. Omalta osaltaan määritelmäkamppailuja mutkistaa ja mahdollistaa jo energian monimuotoisuus itsessään (Littlefield 2013: 779; Rupp 2013). Myös energia(turvallisuus)en moniulotteiset kytkökset taloudellisiin, maantieteellisiin, ympäristöllisiin ja institutionaalisiin ulottuvuuksiin tekevät energiaturvallisuudesta saatavuuden takaamista monimutkaisemman kysymyksen (ulottuvuuksista ks. esim. Krut et al. 2009, Bradshaw et al. 2012). Määritelmällisiä haasteita asettaa myös se, kenen turvallisuudesta suhteessa energiaan puhutaan, kenen tehtävänä (energia)turvallisuuden takaaminen ja tarjoaminen hahmotetaan sekä millaisina eri toimijoiden suhteet näiden määritelmien seurauksena näyttäytyvät (ks. esim. Chester 2010; Ciutâ 2010). Tätä taustaa vasten yksiselitteistä ja universaalialta energiaturvallisuuden määritelmää on tuskin mahdollista tai edes tavoiteltavaa muotoilla. Samoista syistä energiaturvallisuuden käsite on myös suomalaisista energiakeskusteluista tuttuja huoltovarmuuden ja energiaomavaraisuuden käsitteitä moniulotteisempi. Energiaturvallisuuden monimerkityksisyys ja siihen sisältyvä retorinen potentiaali alleviivaavatkin tarvetta tarkastella käsitteen merkityksiä ja käyttötapoja eri konteksteissa ja keskusteluissa.

Kieli, kuvakieli ja energian esitykset

Energiaturvallisuudelle eri toimijoiden eri tilanteissa artikuloimat sisällöt ovat läheisissä sidoksissa keskusteluun kielenkäytön todellisuutta tuottavasta luonteesta. Kielelliset esitykset, etenkin vaikuttamaan pyrkivät sellaiset, ovat aina tietoisia esittämisen ja esittämättä jättämisen kokonaisuuksia (ks. esim. Berger & Luckmann 1994; Potter 1996). Määrittelyvallasta käydään kamppailua niin politiikassa, yritysmaailmassa, mediassa, mainonnassa kuin arkipäivän kielenkäytössäkin.

Sanasto ei siten koskaan ole ”viatonta” (Kunelius 2003: 10), vaan myös energiaan liittyvät kielelliset valinnat ja esitykset oikeuttavat, uusintavat ja kyseenalaistavat vallitsevia (energiapoliittisia) käytäntöjä (Scrase & Ockwell 2010: 2230).

Energiaa ja energiapoliittikkaa käsittelevissä keskusteluissa ei viime kädessä ole kyse energiasta itseisarvona, vaan energia näyttäytyy erottamattoman välineellisenä muiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten päämäärien saavuttamisessa (Ruostesaari 2010: 12). Päämäärät ja tavoitteet voivat kuitenkin olla keskenään ristiriitaisia, ja keskustelun ja päätöksenteon pohjana oleva tieto sisältää aina ja erottamattomasti epävarmuustekijöitä. Energiaan liittyvä keskustelu ja energiaan kohdistuva päätöksenteko nojaavatkin viime kädessä keskustelijoiden arvoihin, asenteisiin ja uskomuksiin (Kamminga 2008; Scrase & Ockwell 2010: 2226–2227). Näihin vetoavalla energia-argumentaatiolla ja -retoriikalla sekä energiakeskusteluja jäsentävillä metaforilla on keskeinen rooli paitsi poliittisessa kielenkäytössä myös energian mediaesityksissä ja mainonnassa (ks. esim. Livesey 2002; Corvellec 2007; Windisch 2008; Anshelm 2010; Sengers et al. 2010).

Kielen rinnalla ja yhdessä sen kanssa todellisuutta tuottaa ja muokkaa myös kuvakieli. Visuaaliseen esitykset eivät vain heijastele ja esitä maailmaa vaan rakentavat aktiivisten valintojen tuloksina omia kuviansa todellisuudesta (Burkin 1982: 1–12; Lister & Wells 2003: 65–70; Seppänen 2005). Vaikuttamaan pyrkivän viestinnän ja kielenkäytön tutkimuksessa huomio on kuitenkin perinteisesti kiinnittynyt tekstiaineistojen tarkasteluun, jolloin visuaalisten esitysten tehtäväksi on yleensä nähty tekstisisällön tukeminen ja täydentäminen tunteisiin vetoavina, kielellisiin metaforiin rinnastettavissa olevina elementteinä (ks. esim. Seppänen & Väliaverron 2000: 346; Hill 2004: 31–34). Toisaalta kuvan on todettu voivan yhtä lailla myös haastaa ja kyseenalaistaa tekstisisällön viestejä ja merkityksiä (Seppänen & Väliaverron 2000: 346). Tarkoituksellisena kokonaisuutena tuotetun, energia-asenteita ja -politiikkaa muokkaamaan pyrkivän turvekampanjan tarkastelussa kuvan ja tekstin voidaan kuitenkin olettaa osallistuvan yhden ja yhtenäisen puheenvuoron tuottamiseen (ks. Van Leeuwen 2004: 7–19; Hill & Helmers 2004: 2–3).

Causal Layered Analysis (CLA)

Vapon turvekampanjan energiaturvallisuuden kuvalliset ja sanalliset esitykset tulevat tässä artikkelissa tarkastelluksi *causal layered analysis* -menetelmää soveltaen (CLA, ks. esim. Inayatullah 2002; 2004).

CLA keskittyy tarkastelemaan kieltä ja sen käyttöä neljällä toisiinsa vuorovaikutteisessa suhteessa olevalla tasolla: 1) litanian, 2) sosiaalisen järjestyksen, 3) diskurskien ja maailmankuvien sekä 4) myyttien ja metaforien tasoilla. Menetelmänä CLA:n voi nähdä yhdistelevän piirteitä retoriikan-, argumentaatio- ja diskursssianalyysistä kiinnittäen erityistä huomiota tekstin metaforisiin elementteihin (menetelmistä ks. esim. Toulmin 1995; Dryzek 1997; metaforista ks. Lakoff & Johnson 1980). Vaikka CLA-tutkimuksen parissa neljän analyysitasoa katsotaan usein viittaavaan myös sosiaalisen todellisuuden rakenteeseen sellaisenaan, tämän tutkimuksen puitteissa tasot ja niiden välinen (keinotekoinen ja kestävä) erottelu ymmärretään ainoastaan kielenkäytön monitasoisen analyysin mahdollistavana analyttisenä työkaluna.

CLA:n näkökulmasta keskustelun kerroksista pinnallisista on iskulauseiden, määrällisten trendien ja otsikoiden *litaniat*, jonka kautta todellisuus ja sen tapahtumat näyttäytyvät lukijalle satunnaisina, irrallisina, kärjistyneinä ja kyseenalaistamattomina (Inayatullah 2002: 483; 2004: 16). Toinen, *sosiaalisen järjestyksen taso*, keskittyy litaniatason väitteille ja ilmiölle ensimmäisenä tarjottujen syiden, selitysten ja ”siksi”-perustelujen tarkasteluun (Morrow 2007: 60; Ariell 2010: 50). Kolmannella tasolla analyysin kohteena ovat *diskurssit*, joiden piirissä nämä perustelut tulevat ymmärretyksi ja järjestyneiksi (Inayatullah 2004: 17; diskursseista ks. myös Dryzek 1997; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 18). Analyysin neljäs taso keskittyy *myytteihin ja metaforiin*, joiden varaan diskurssit ja niiden kulttuuriset merkitykset rakentuvat (metaforista ks. Lakoff & Johnson 1980: 3–5; Dryzek 1997: 17; Inayatullah 2004: 17).

Vaikka CLA-menetelmää on arvosteltu muun muassa kriittikittömydestä ja yksilötoimijuuden sivuuttamisesta (Hines 2004; Riedy 2008), on sen tarjoamia mahdollisuuksia kielenkäytön monitasoiseen tarkasteluun hyödynnetty kestävä kehityksen ja rotusyrjinnän kaltaisten arvolutautuneiden yhteiskuntatieteellisten ja poliittisten nykykeskustelujen tarkastelussa (ks. esim. Wildman 2002; Tikjoeb 2004). CLA:n eduksi on katsottu myös sen soveltuvuus sekä tekstuaalisten että kuvallisten aineistojen analyysiin (Inayatullah 2004: 11, 13), joskin CLA:n näkökulmasta visuaalisten elementtien rooli korostuu lähinnä myytti- ja metaforatason merkitysten välittäjänä (Inayatullah 2004: 17–18). Kuvan roolit voivat kuitenkin olla tätä monimuotoisempia; ilmiömerkitysten (denotaatio) ja piilömerkitysten (konnotaatio) (ks. Barthes 1984; Seppänen 2005: 116) välittämisen rinnalla

kuva, sen viestit ja tulkinnat merkityksellistyvät myös suhteessa esitysten tekstiainekseen.

Tapaustutkimuksena 2 prosenttia -turvekampanja

Valtion enemmistöomistuksessa oleva energiayhtiö Vapo käynnisti keväällä 2010 internetiä pääasiallisena viestintäkanaan hyödyntäneen 2 prosenttia -turvekampanjan, jonka tavoitteena oli yksiselitteisesti ”parantaa energiaturpeen tuotantomahdollisuuksia”. Kampanjasivusto koostui kokonaisuudessaan 23 tekstisivusta, joiden yhteydessä käytettiin yhteensä 20 kuvallista elementtiä. Kampanjan suunnittelusta vastasi kansainvälinen PR-toimisto Hill & Knowlton ja toteuttamisesta kotimainen mainostoimisto Konsepti (Rahkonen 2010). Kriittikää herättänyt kampanjasivusto on sittemmin poistettu internetistä, mutta sen sisältöjä ruotivia artikkeleita ja kannanottoja on edelleen saatavilla (ks. esim. Pirkanmaan luonnonsuojeluliitto 2010; Markkinointi ja Mainonta 2013).

Vapon 2 prosenttia -kampanjaa ei voi pitää energiainvointina sanan perinteisessä mielessä, sillä kampanja ei pyrkinyt markkinoimaan energiaturvetta suoraan kuluttajille. Sen sijaan Vapon turveviestin tavoitteena oli kansalaisten kautta tapahtuva energiapoliittinen vaikuttaminen ”puoltoäniä” päättäjille luovutettavaan adressiin keräämällä. Vapon kampanjointimalli muistuttikin etenkin ympäristöjärjestöiltä tuttua toimintatapaa; esimerkiksi Euroopan Unionin kemikaalilainsäädäntöprosessin yhteydessä ympäristöjärjestöt WWF ja Greenpeace suuntasivat tunteita herättävät kampanjaviestinsä päättäjille suureen yleisöön vaikuttamisen kautta (ks. WWF 2007; Greenpeace 2007).

Artikkelin analyysiosion suorat lainaukset ja viittaukset kuva- ja tekstisisältöihin ovat kaikki peräisin Vapon 2 prosenttia -kampanjasivustokokonaisuudesta. Koska turvesivusto alasuviin ei ole enää saatavilla, on artikkelitekstistä luettavuuden vuoksi jätetty pois alasuviin viittaukset. Kampanjan kuvallinen materiaali kuvaillaan artikkelissa ainoastaan sanallisesti, koska lupaa kuvien käyttöön ei Vapon taholta myönnetty ennen artikkelin menoa painoon. Kaikki kampanjasivustolla käytetyt kuvat ja tekstilainaukset tarkat viitetiedot ovat kuitenkin kokonaisuudessaan artikkelin kirjoittajan hallussa ja tarvittaessa pyydettävissä nähtäväksi.

Ensi näkemältä: turpeen litaniat

Sohail Inayatullah (2004: 16) kuvailee tekstin litaniasoa poliittisia tarkoituksia palvelevina kär-

jistyksinä. Kieleltään ja kuvakieleltään värikkäässä turvekampanjassa tämä tarkoitusperä on selkeä: kampanja on ohjelmallinen vaatimus energiaturpeen parempien tulevaisuudennäkymien puolesta ja nykyisten, ”*kertakaikkisen typerien*” energiapolitiittisten linjausten muuttamiseksi. Vapon turvepuheenvuorossa olennaiseen asemaan nouseekin ongelmakeisyyttä, sillä kampanjan tavoitteena on ”*kohdistaa huomio merkittävään Suomen energiahuoltoon liittyvään pulmaan*”, johon paras mahdollinen ”[r]atkaisu on turve”. ”[T]asan päinvastoin, kuin jotkut kuvittelevat”, turve ei aiheuta vaan poistaa energiaan liittyviä huolia, mutta vallalla on suorastaan turvevastainen salaliitto. Vastausta vaille jääkin, ”[m]ikä kumma panee tämän maan kieltäytymään sekä huoltovarmuudesta, omavaraisuudesta että vauraudesta?”

Vapon kampanjan ohjelmavaatimus on luonteeltaan ennen kaikkea kansallinen. Energiakysymys palautuu yhtäältä ”*maamme*” tarpeisiin, yhtäältä Suomen kansainvälisiin sitoumuksiin. Turvekysymys ”*koskettaa kaikkia suomalaisia*”, sillä Vapon vaatimalla ”[k]ahdella prosentilla suo- ja turvemaisista voimme lämmittää kaikki Suomen kodit”. ”*Me suomalaiset*” olemme siten keskeisessä roolissa turvepoliittisista linjauksista eniten hyötyvinä tai pahimmassa tapauksessa niistä kärsivinä, ja sen vuoksi Vapo tuokin turvekysymyksensä julkiseen keskusteluun kysymällä turvekantaa ”*kaikilta suomalaisilta*”. Turvetta koskeva päätöksenteko ei ole yhdenmukaista: energia ja siihen liittyvät valinnat kietoutuvat kampanjatekstissä niin maailmanpolitiikkaan, ympäristönsuojeluun, Afrikan öljymaiden ihmisoikeuksiin kuin radioaktiivisen säteilyn riskeihin.

Edellä mainittujen rinnalla kampanjan kielteä läpileikkaa tuomiopäivän retoriikan ja moninaisten uhkakuvien kampanjan tekstidiskurssissa saama näkyvä asema. Miten meille energiariippuvaisille suomalaisille käy ”[k]ylmän päivän osuessa kohdalle”? Aivan pian energia, jota ilman yhteiskunnat eivät selviä, ”*voi maksaa aivan mitä hyväänsä*”, ja ”[j]os se ei riitä, siitä riidellään”; huomisen ”*energianiukka maailma on riitelyn maailma*”, jossa ”[e]nergia sytyttää sotia”. Nykypäivän esimerkeiksi tulevasta nousevat niin Yhdysvaltojen sotatoimet Irakissa kuin Venäjän ja Georgian välinen konflikti, jotka molemmat tulevat sivustolla esitetyksi ennen kaikkea energiakysymysten motivoimina yhteenottoina. Turve-energiakeskustelun litaniatason läpäiseekin kylmyyden, nälän ja sodan maailma, jossa ”[m]e emme voi jättäytyä muiden varaan pienine suurine tarpeinemme”.

Kampanjakuvaston litaniatasa tarkastellessa huomio kiinnittyy kuvallisen viestinnän ilmimer-

kityksiin. Kokonaisuutena kuvaston kirjo on varsin laaja alavivujen kuva-aiheiden vaihdellussa aina metsämaisemasta mielenosoitukseen, lämpöpatteriin, säiliövaunuihin, sotalaivaan ja arpanoppaan. Hajanaisten kuvien kokoelma jääkin kampanjan turvekysymykseen nähden auttamattoman irralliseksi – turvetta tai suoluontoa esittävää kuvastoa ei kampanjan visuaalisiin materiaaleihin sisälly. Kuvia pelkästään kuvina katsomaan pyrkivä kohtaa kuitenkin väistämättä perustavanlaatuisen ongelman: kuinka erottaa kuvien ilmimerkitys eli niiden esittämä esine tai asia niille annetuista kulttuurisista merkityksistä? Janne Seppäsen (2005: 116) esiin tuoma denotaation ja konnotaation tasojen erottelun keinotekoisuus korostuu Vapon sivuston turvekuvitusta tarkastellessa. Missä määrin suomalaisen on ylipäänsä mahdollista katsoa vaikkapa maalaismaisemaa esittävää kuvaa liittämättä siihen minkäänlaisia kulttuurisia merkityksiä, arvoja ja ideaaleja tai vaihtoehtoisesti peilaamatta kuvia kampanjamateriaalin muihin teemoihin, sisältöihin ja kuviin?

Siksi, koska...

CLA:n toisella analyysitasolla huomio kiinnittyy kampanja-aineistossa turpeen energiakäytön lisäämistä puoltaviin ensikätisiin perusteluihin. Moninaisista perusteluista korostuneimmaksi kampanjakielessä kehystyy turve-energian kotimaisuus; onhan turve puuperäisten energialähteiden jälkeen ”*tärkein oma energiamme*”, ”*energianlähde, joka meillä jo on*” ja energiamuoto, jolle ”*olisi viljalti ottajia*”. ”*Kotimaista lähienergiaa*” ja ”*ulkomaista fossiilienergiaa*” vertailtaessa kotimaisuus näyttäytyy eittämättä toivottavampana vaihtoehtona; onhan kotimaista energiaa suosimalla mahdollista edesauttaa edes osittaista luopumista ”*ulkomaisesta tuontienergiasta*” tilanteessa, jossa ”*tuontiriippuvuutta on saatava pienemmäksi*”.

Turve-energian tarpeellisuutta perustellaan kampanjassa erityisesti myös energian saatavuuden ja riittävyyden näkökulmasta. Turpeen käyttö näyttää välttämättömänä valintana Suomelle, joka on globaalien energiakaupan näkökulmasta vain ”*mitätön markkina kaukana pohjoisessa*”. ”*Laulu, jota olemme laulaneet pitkien välimatkojen kylmästä maasta, on totta*”; ilmasto-olosuhteiltaan ankara ja etäisyyksiltään armoton, Venäjän tuontienergiasta riippuvainen Suomi on jo lähtökohdaisesti energiatarpeiltaan muita maita vaativampi. Kansallisen huoltovarmuuden turvaaminen on uhattuna, sillä tulevaisuudessa ”*kaikki energialähteet kallistuvat*”. Turpeen käyttöä puoltaakin sen

kotimaisuuden ja saatavuuden rinnalla myös edullisuus. Kilpaileviin energiamuotoihin verrattuna turve-energia esitetään paitsi 20 prosenttia halvempana myös kunta- ja valtiotalouteen kohdistuvilta vaikutuksiltaan positiivisena tilanteessa, jossa kokonaista ”7 miljardia energiaeuroa” maksetaan vuosittain ulkomaille.

Vaikka CLA:n soveltuvuutta myös kuvallisten aineistojen tarkasteluun on erikseen painotettu, sen näkökulmasta kuville rajattu tehtävä myytti- ja metaforatason merkitysten välittäjänä ei kuitenkaan tee oikeutta kuvien monitahoisille rooleille viestinnässä ja argumentaatioissa (visuaalisista argumenteista ks. Blair 2003). Sosiaalisen järjestyksen analyysitasolla Vapon kampanjan kuvallisten materiaalien ymmärretään saavan ensisijaiset merkityksensä suhteessa tekstiin, jonka yhteydessä ne esiintyvät. Monet kampanjasivuston muuten irrallisina näyttäytyvät kuvat tulevat ymmärretyksi ja perustelluksi jo suhteessa otsikkotasoon; esimerkiksi ”*Jos se ei riitä, siitä riidellään*” -otsikon alle on sijoitettu kuvitukseksi sotalaiva. Suomen energiantuontiin ja erityisesti Venäjän rooliin Suomen energiantuotajana keskittyvä alisivu ”*Suomi lämpiää kahdella energialla, Venäjän ja omallaan*” on puolestaan saanut kuvitukseen ilmeisen venäläisiä säiliövaunuja.

Turvekampanjan kuvastosta merkittävä osuus ei kuitenkaan täysin tule ymmärrettäväksi suhteessa pelkkään otsikkoon, vaan kuvalle antaa viimekätisen merkityksen kokotekstin sisältö tai sanavalinta. Muun muassa erään kuvan tiiviisti rakennettu kerrostaloalue suhteutuu tekstiin yhtäältä tekstissä esille tuodun alati kasvavan miljardiväestön osalta. Toisaalta vierasmaalaiselta vaikuttava kerrostaloalue kuvittaa myös tekstin viittauksia muiden maiden energia-ahneisiin kuluttajiin. Vastaavalla tavalla myös alisivun ”Se mitä on vähän, maksaa paljon”, öljynporausmiehiä työssään öljylähteen ympärillä esittävän kuvan merkitys konkretisoituu suhteessa energian riittävyyttä käsittelevään tekstiosioon. Kuvan ja tekstin monimuotoisen suhteen valossa CLA:n näkökulma kuviin myytti- ja metaforatason merkitysten välittäjänä näyttäytykin auttamattoman vajavaisena.

Energiamailman tarinalinjat ja energian maailmankuvat

Tekstikokonaisuuden ja diskurssien tasolla Vapon turveargumenttia leimaa energiaturvallisuuteen liittyvä keskustelu, jossa energiaturvallisuus ja energian maailma määrittyvät ja hahmottuvat

”sodan logiikan” (Ciutâ 2010) puitteissa. Tästä näkökulmasta tulevaisuuden maailma kietoutuu ehtyvistä energiavarannoista, niukkoihin resursseihin kohdistuvasta kilpailusta ja tämän kilpailun kammottavista seurauksista käytävän keskustelun ympärille. Energiankulutuksen kasvaessa ja resursien ehtyessä valtioiden toimintaa suuntaa niiden pyrkimys turvata oma energiansaantinsa; siten yhä energiariippuvaisemmassa maailmassa ne, joilla energiaa maantieteellisten tekijöidensä johdosta on, voivat resurssivirtojaan säännöstelemällä vaikuttaa kansainvälisen järjestelmän tasapainoon ja muotoutumiseen (ks. esim. Ciutâ 2010: 129–131; Paillard 2010).

Kampanjan maalaama energian maailma näyttäyty pelkojen värittämänä ja hallitsemattomana paikkana, jota leimaa epävarmuus ja huoli taloudesta ja tulevasta. Kaikkien energianlähteiden kallistuminen yhdistyy väestön ja varallisuuden kasvuun, holtittomasti kasvavaan energiankulutukseen ja hupeneviin resursseihin. ”*Kenelläkään ei ole varaa*” muuttuvan energiamaiseman vaatimien investointeihin tilanteessa, jossa ”*poliittisten ratkaisujen seurauksia ei kyetä ennakoimaan*”. Tulevaisuuden energiamaailmassa ”[s]e, mitä on vähän, maksaa paljon” ja ”*jos tuo vähä (energia) on välttämätöntä kuin ravinto, se voi maksaa aivan mitä hyvänsä.*”

Ennakoimattomuuden ja käsistä riistäytyvien hintojen ohella energiamaailmaa leimaa valtioiden keskinäinen kilpailu hupenevista energiaresursseista. Suomen kaltainen vahvasti energiantuonnista riippuvainen ”*mitätön markkina pohjoisessa*” ajautuu kansainvälisessä suurvaltapolitiisessa pelissä auttamatta sivustakatsojan asemaan ja joutuu energiantarpeestaan sotaan saakka taistelevien suurvaltavaltioiden jalkoihinsa tallomaksi. Koska tunnetut energiaresurssit riittävät enää ”*50–70 vuotta*”, energian tuonnista riippuvaisen Suomen kannalta voi muodostua kohtalokkaaksi ”*huomisen energianiukka – riitelyn maailma*”. Näissä olosuhteissa selviämisen tärkein edellytys on ”*kansallisen huoltovarmuuden*” turvaaminen (huoltovarmuusretoriikan paluusta ks. Ruostetsaari 1998: 191). Sen vuoksi tietoisuus energiakysymysten kansainvälisestä ”*kehityskulusta tulisi olla takarivossa aina, kun energiahuollon ratkaisuja suunnitellaan, niin kaukana kuin rauhattomasta maailmasta koemmekin olevamme.*”

Loppuvan energian, ennakoimattomien seurauksien ja muuttuvien kansainvälispoliittisten asemen maailmassa ”[e]nergia sytyttää sotia”. Mitä me täällä Suomessa teemme, kun muualla maailmassa varaudutaan jo ”*tulevaan nälkään ja tal-*

veen”? Entä ”[m]itä tästä kaikesta seuraa? Sitä ei tee mieli ajatella.” Sotaan, hätään ja epävarmaan tulevaisuuteen viittaavia mielikuvia viljelevä kampanjateksti edustaa omalta osaltaan myös ilmasto- ja ympäristökeskusteluille yleisemminkin leimallista, apokalyptisväritteisen retoriikan läpitunkemaa henkiinjäämisdiskurssia. Maailma ja sen luonnonvarat näyttävät rajallisina, ihmiskunta hupenevista resursseista erottamattomasti riippuvaisena ja yhtälön ratkaisemiseksi tarvittava aika kohtalokkaasti loppuun kuluvana (ks. esim. Dryzek 1997: 23–40; Hjerpe & Linnér 2009). Kampanjasivusto rakentaa kuvan viimeisten energianrippeiden maailmasta, jossa keskenään kilpailevat valtiot jäävät yksin energiakysymystensä ratkaisijoiksi. Nämä ratkaisut puolestaan artikuloidaan paitsi uhkakuviin, myös teknologisten ja taloudellisten näkökulmien sekä järkiperusteiden puitteissa. Koska ”*viatonta energiaa ei ole*”, turve on ”*fksu*” ja ”*looginen*” valinta niin ”*tehokkuus- ja päästömielessä*” kuin ”*polttoteknisistä syistä*” sekä edullisten kustannustensa johdosta.

Kuvallista viestintää on mahdollista tarkastella paitsi yksittäisten kuvien myös niiden muodostamisen sarjojen ja kokonaisuuksien kautta (Van Leeuwen & Jewitt 2003: 6); 2 prosenttia -turvekampanjan kuvallisen viestinnän diskurssien eritelyssä on kyse jälkimmäisestä. Kampanjakuvaston toistuvista visuaalisista teemakokonaisuuksista energiaturvallisuuskustelujen esityksiin kietoutuu yhtäältä katkaisijoita, teknologiaa ja laitteistoja esittävä kuvitus. Kampanjaa kuvittavat valokatkaisijoita, säätimiä, jäähdytyslaitteistojen rivejä ja lämpöpattereita esittävät visuaaliset elementit kuvaavat kaikki energiaa sellaisena kuin se arkielämässä konkreettisimmillaan näyttää. Katkaisijoihin, säätimiin ja tuulettimien rivistöihin sisältyy kuitenkin myös energiaturvallisuuskustelun kannalta olennaisia konnotatiivisia merkityksiä, joiden tarkastelu erotetaan tässä yhteydessä keinoitekoisesti metaforatason analyysikeskusteluun.

Kotoisten katkaisijoiden ja säätönappien rinnalla kampanjan kuvallista viestintää leimaa tekstidiskurssiakin hallitsevan uhkakuviin (energia) maailman esittäminen. Siinä missä kuva täyteen ahdetusta kerrostalomaisemasta esittää entisestään kiihtyvän väestönkasvun ylikansoitettua maailmaa, veristä ja vakavaa kilpailua energiasta kuvittaa sotalaiva. Kotimaisen energian käyttämättä jättämisen seurauksia konkretisoi yhtäältä kuva mielenosoituksista, jossa kuvan keskiossa on plakaattiin kirjoitettu teksti ”Töitä!”. Energian tuontiriippuvuutta ja sen mukanaan tuomia riskejä puolestaan havainnollistavat paitsi Suomen riippuvuutta korostava

energiankulutustilasto, myös kuva säiliövaunuista, joita katsova jää auttamatta sivustaseuraajaksi Venäjän energianpuutteen puksuttaessa vääjäämättä ohitse.

Energiamailman metaforat

Käsitteellistipä metaforan suppeasta näkökulmasta retorisen tehokeinona (ks. esim. Dryzek 1997: 17) tai yhden asian ymmärtämisenä toisen kautta (Lakoff & Johnson 1980: 22–24), on Vapon kampanjakieli metaforanäkökulmasta rikasta tarkasteltavaa. Kampanjasivuston symbolinen kielenkäyttö pyrkii liittämään turpeeseen positiivisia mielikuvia ja tunnelatauksia: turve on muun muassa ”*mittava aarre*”. Turpeeseen liittyviä positiivisia assosiaatioita vahvistaa omalta osaltaan myös turpeella tuotetun energian rooli suomalaisten kotien lämmittäjänä. Juuri sanan ”koti” valinta liittyy turve-energiaan mielikuvia, joita esimerkiksi talojen tai virastojen lämmittämisestä puhuttaessa tuskin viriäisi. Positiivisia mielleyhtymiä turpeeseen liittyy myös lähiruokaa ja lähienergiaa rinnastava vertaus. Kuten ruoka, ”*jonka on kasvattanut kuluttajan kanssa samaa murretta puhuva viljelijä*”, on lähellä tuotettu turve-energia vain ”*kertakaikkisen upeaa*”.

Vertauskuvallisella kielenkäytöllä on kampanjassa merkittävä rooli etenkin suomalaiskansallisen identiteetin rakentumisessa ja rakentamisessa. Turvesivustolla kuvastuu jokaisen suomalaisen mieleen iskostunut kansallinen identiteetti: Suomi on ”*lopptomien metsien ja tuhansien järvien maa*”, ja suomalaisten ymmärrys itsestään karun ilmaston muovaamaa maata asuttavana sitkeänä kansana täyttää ”*totta*”. Vastaavasti mielikuvat energiantuotannon seurauksina auratuista metsistä, lahdatuista lohista ja padotuista joista näyttävät kammottavina kansalle, joka on tavannut mieltää itsensä metsistään ja vesistöistään elantonsa ammentavana. Kampanjatekstin artikuloima Suomi on muille maille vain ”*mitätön markkina pohjoisessa*”, jonka poliittiset ja kaupalliset resurssit energiansaantinsa turvaamiseen ovat lähtökohtaisesti olemattomat. Pienen Suomen pyristelyt kohti itseisarvollista energiaomavaraisuutta ovat irrottautumista ”*Venäjän riippuvaisuudesta*” myös symbolisesti ja energiantuontia laajemmin.

Jaetun suomalaisuuden rinnalla Vapon energiamaailmaa ja sitä koskevaa kielenkäyttöä jäsentää kauttaaltaan ja perustavanlaatuisesti eronteko meidän ja muiden välillä. Meidän ja muiden välisillä eronteilla ja rajanvedoilla on yhteisöjen kannalta tärkeä tehtävä, sillä niiden kautta ”*yksilöt ja ryhmät rakentavat identiteettejään aina suhteessa muihin ihmisiin ja kulttuuriin*” (Nieminen & Pantti 2004:

18). Vapon kampanjan (energia)maailmaa jäsen-täviin ”meihin” lukeutuvat yksinkertaisimmillaan ja kapeimmillaan energiayhtiön omat edustajat ja kampanjan taustavoimat, joiden toimintaan viitataan järjestelmällisesti me-muodossa. Vapon väen muodostama ”meidän” joukkomme ei kuitenkaan ole tekstissä rakentuvista ”meistä” ainoa saati ensisijainen; leimaavimmillaan ”me” on jaettua suomalaisuutta. Lisäämällä turpeen käyttöä ”[m]e suomalaiset” voisimme säästää, työllistää, lämmittää ja hankittua eroon kivihiihimöröstä. Siten onkin ”jokaisen suomalaisen” asia edistää maineemme säilyttämistä ja ”yhteisen tavoitteen toteutumista”.

Suomalaiset eivät kuitenkaan ole ainoa kampanjan ”me”-viiteryhmä; ”[m]e suomalaiset” tulemme tekstissä nivotuksi eurooppalaisten ”meidän” joukkoomme osana teollista, vaurastunutta, koulutettujen ihmisten, toimivan hallinnon ja infrastruktuurin Euroopan mannerta ja unionia, jonka yhteisiin tavoitteisiin ja yhdessä laadittuihin direktiiveihin olemme kansallisesti sitoutuneet. Eurooppalaisuus ei kuitenkaan ole eritasoisten ”meidän” kehistä laitimmainen; viime kädessä kaikki ”me” määrityimme osaksi ihmiskuntaa ja -lajia, jonka edustajina olemme ”*tasalämpöisiä*”, ”*turvallisuushakuisia*”, ”*mukavuudenhaluisia*” ja lajina ”*kyvykkäitä suunnittelemaan huomistaan*”. ”*Pahus, tällaisia me olemme.*”

Kampanjatekstin tuottamien moninaisten ”meiden” rinnalla kullekin niistä rakentuu myös oma vastinparinsa ja vastakohtansa, jonka intressit ja toiminta ovat kulloinkin kyseessä olevien ”meille” vastakkaisia. Yhtä köyttä vetävien vapolaisten vastineeksi löytyy ”*aina joitakuita*”, jotka asettuvat turpeelle vastahankaisiksi. Suomalaisiinkin lukeutuu ”*turvekriittisiä aktivisteja*”, joiden toiminta estää ”*kokonaista maata tuottamasta energiaa*”. Suomalaisten energiasaannin turvaaminen asettuu edelleen riittävästi vastakkain maailmanpolitiikan nykyisten ja nousevien ”*energiasyöppöjen*” suurvaltojen Kiinan, Venäjän ja Yhdysvaltojen intressien ja keskinäisten valtataistelujen kanssa. Vieraat valtiot ja maanosat vertautuvat myös eurooppalaisten ”*kunnianhimoisten ja kannatettavien*” energiansäästöpyrkimysten kanssa; Pohjois-Amerikan ”*äärimmäisen tuhlaava elämäntapa*” ja eurooppalaista elintasoja tavoittelevat miljardit aasialaiset tekevät tyhjiksi eurooppalaisten energia- ja ilmastoponnistelut. Vastaavasti ”*toisensa*” saa myös ihmislaji, jonka hyvinvointi ja selviytyminen asettuvat viime kädessä vastakkain ympäristön ”*uuvuttavan kuumuuden*” ja ”*vihamielisen kylmyyden*” kanssa.

Vapon kampanjan turveargumentti ja sitä jäsentävä energiaturvallisuuden käsite rakentuvat

suomalaisuuden ja yhtenäisen kansallisvaltion intressien, toiminnan ja edun tavoittelemisen varassa. ”Muut” eivät ole pelkästään neutraaleja vieraita ja toisia; ”meidän” ja ”muiden” välinen eronteko rakentuu kampanjakielessä viime kädessä vastakkainasetteluna ja vihollisuutena (ks. Harle 2006: 109–117). Kampanjan esittämä energian kielivälitteinen maailma on mustavalkoinen ja kahtiajakautunut nollasummapelellä, jossa jokaisella on väistämättä ja poikkeuksetta vihollisensa, jossa jokaisen intressi ja velvollisuus on ainoastaan turvata oma energiansaantinsa ja olemassaolonsa ja jossa Suomen voi pelastaa vain ja ainoastaan turve.

Vertauskuvia

Kielellisten esitysten lailla myös kampanjan kuvakieli kantaa ja tuottaa myytti- ja metaforatason merkityksiä. Yksinkertaisimmillaan kampanjakuvituksen metaforisuus palautuu kielenkäyttöön vakiintuneen vertauskuvan esittämiseen kuvallisesti; yhtä köyttä vetäviä käsipareja esittävä kuva kiteyttää koko kampanjan vaatimuksen yhteistoiminnasta ja osallistumisesta turpeen tuotantomahdollisuuksien parantamiseksi. Turvekampanjan kuvasto sisältää myös kuvia, jotka välittävät laajempia symbolisia merkityssisältöjä. Erään kuvan laidasta laitaa täyttävä tuulettimien humiseva rivistö lukeutuu ihmiskunnan huiman energiankulutuksen visuaalisena vertauskuvana, toisessa kuvassa aivan vieri viereen rakennettu ja rempallaan oleva kerrostaloalue puolestaan tiivistää visuaalisesti vuosikymmeniä kestäneen keskustelun kestäättömästä väestöräjähdyksestä (ks. Ehrlich 1968). Jo edellä mainittuihin valokatkaisijoiden, lämpöpattereiden ja säätönappien kuviin ja niiden sarjoihin sisältyy vastaavasti vertauskuvallinen ulottuvuus: ilman turvetta virta loppuu, valot sammuvat ja Suomen kodit kylmenevät.

Yksittäisten vertauskuvallisten visuaalisten elementtien ja katkaisijakuvien sarjan rinnalla energiaturvallisuuden kuvamaailmankuvaa jäsentää suomalaisen ja kansallisen identiteetin tuottaminen kielen rinnalla myös visuaalisin keinoin. Niin näkymä aurinkoiseen metsän siimekseen, ilmasta pilvien läpi kuvattu järvien ja metsien mosaiikki kuin kesäisen vihreät pellot hiekkateineen ja puulatoineen sinistä taivasta vasten tiivistävät kaikki osaltaan perinnemaisemaa suomalaisimmillaan. Turpeen kansallinen kuvasto ei siten ole energiantensiivistä, modernia ja tiiviisti asutettua kaupunkimaisemaa, vaan turvekampanjan Suomi on visuaalisesti ajasta irrallinen loputtomien metsien, tuhansien järvien ja nostalgisten maalaismaisemi-

en maa. Suomalaisuuden ja suomalaisten kuvitteellisen, myyttisen yhteisön ja yhteisöllisyyden rakentamisessa kulttuurisesti jaettujen symbolisten elementtien – esimerkiksi perinnemaiseman – esittämisellä on yhdistävää ja yhteen tuovaa retorista voimaa (ks. Hill & Helmers 2004: 4). Metaforien analyysitasolla kuvat ja kielikuvat artikuloivat yhdessä myyttistä, essentialistista suomalaisuutta perinteisten elinkeinojen ja maisemien esittämisen keinoin. Niiden tuottama suomalaiskansallinen yhteisyys puolestaan asettuu vastakkain tekstisisältöjen ja visuaalisten uhkakuvien tuottaman toiseuden ja vihollisuuden kanssa.

Turvesotaa monella rintamalla: energiaturvallisuuden ”sodan logiikka” kampanja-argumenttina

Tässä artikkelissa olen käsitellyt energiayhtiö Vapon turvekampanjaa tapaustutkimuksena siitä, kuinka energiaturvallisuuden tulkinnot ja esitykset tulevat valjastetuksi vaikuttamaan pyrkivien energiaesitysten palvelukseen. Käsitteenä kansainvälisissä poliittisissa, populaareissa ja akateemisissa keskusteluissa enenevässä määrin huomiota saanut energiaturvallisuus on suomalaisesta kontekstista tutumpia huoltovarmuutta ja omavaraisuutta monimuotoisempi. Energian saatavuuden turvaamisen rinnalla energiaturvallisuuden käsite sisällyttää itseensä viittauksia energiamaailman ja sen toimijoiden välisiin suhteisiin, energian ympäristö- ja sosiaalisiin ulottuvuuksiin sekä turvallisuuden viittauskohteita käsitteleviin keskusteluihin ja mielikuviin huoltovarmuuden ja omavaraisuuden käsitteitä laajemmin. Argumenttina ja/tai retorisena tehokeinona energiaturvallisuudelle ja sen esityksille erityistä suostuttelevaa voimaa antaa yhtäältä juuri sen moniulotteisuus ja monitulkintaisuus. Toisaalta käsite, sen käyttötavat ja tulkinnot vetoavat samaan aikaan myös turvallisuuteen jaettuna perusarvona (ks. Torkki 2005: 195–196).

Energiaturvallisuutta käsittelevän teoreettisen keskustelun näkökulmasta Vapon kampanjaa, sen turvemyönteistä argumenttia ja sen kuvaamaa energiamaailmaa jäsentää ”sodan logiikka” (Ciutä 2010) puitteissa artikuloitu energiaturvallisuuskäsitys empiirisen analyysin kaikilla tasoilla. Uhkakuvien värittämässä niukkenevan energian maailmassa turpeen käytön lisäämistä perustelevat niin kotimaisuus, edullisuus, kotimaisen energian käytön ja energiariippuvuuden pienenemisen tuottama taloudellinen hyöty kuin niiden myötävaikutuksesta parantuva energian toimitusvarmuuskin. Energian saatavuus ja kohtuuhintaisuus nousevat keskeiseen asemaan tilanteessa, jossa energiavaran-

not hupenevat väijäämättä ja niihin kohdistuva keskinäinen kilpailu eskaloituu aina sotiin saakka. Kampanjan energiamaailma jäsentyy viime kädessä meidän ja vihollismielisten muiden vastakkainasettelun ja (nyky)aikaan kiinnittymättömän, visuaalisesti ja tekstuaalisesti tuotetun jaetun suomalaiskansallisen identiteetin puitteissa.

Vapon kampanja maalaa energiamaaisemaa, jossa Suomenmaan soihin varastoitunut turveaarre on ratkaisu lähitulevaisuudessa siintävään energia-ongelmaan ehtyvien resurssien ja kiihtyvän energiakamppailun kahtiajakautuneessa maailmassa. Pienen ja syrjäisen kansan energiaomavaraisuuden, vaurauden ja hyvinvoinnin tiellä on enää vain tahallisia ja tarkoituksellisia harhakuvitelmiä, jotka Vapon 2 prosenttia -kampanja on suunniteltu raivaamaan. Tässä raivaustyössä uhkakuvien, apokalyptisen retoriikan ja keskinäisen kilpailun ympärille kietoutuvilla energiaturvallisuuden kuvallisilla ja sanallisilla esityksillä on kampanjan turvetaivutuksessa ratkaiseva rooli.

Lähteet

- Aalto, Pami, David Dusseault, Michael D. Kennedy & Markku Kivinen (2013). Russia's energy relations in Europe and the Far East: towards a social structurationist model of energy policy formation. *Journal of International Relations and Development* doi:10.1057/jird.2012.29.
- Aalto, Pami (2012). Introduction. Teoksessa Aalto, Pami (toim.) *Russian energy policies: national, interregional and global levels*. Edward Elgar, Cheltenham, 1–19.
- Anshelm, Jonas (2010). Among demons and wizards: the nuclear discourse in Sweden and the re-enchantment of the world. *Bulletin of Science, Technology and Society* 30:1, 43–53.
- Ariell, Amalia (2010). Forest futures: a causal layered analysis. *Journal of Futures Studies* 14:4, 49–64.
- Barthes, Roland (1984). Sanoma valokuvassa. Teoksessa Lintunen, Martti (toim.) *Kuvasta sanoiin 2*. Suomen valokuvataiteen museon säätiö, Helsinki, 120–137.
- Berger, Peter L. & Luckmann Thomas (1994). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*. Gaudeamus, Helsinki.
- Blair, J. Anthony (2004). The rhetoric of visual arguments. Teoksessa Hill, Charles & Marguerite Helmers (toim.) *Defining visual rhetorics*. Lawrence Erlbaum Associates, London, 41–62.
- Bradshaw, Michael (2012). Russian energy dilemmas: energy security, globalization and climate change. Teoksessa Aalto, Pami (toim.) *Russian energy policies: national, interregional and global levels*. Edward Elgar, Cheltenham, 206–229.
- Burkin, Victor (1982). Introduction. Teoksessa Burkin, Victor (toim.) *Thinking photography*. Macmillan, London, 1–15.
- Chester, Lynne (2010). Conceptualising energy security and making explicit its polysemic nature. *Energy Policy* 38:2, 887–895.
- Ciutä, Felix (2010). Conceptual notes on energy security: total or banal security? *Security Dialogue* 41:2, 123–144.

- Corvellec, Hervé (2007). Arguing for a license to operate: the case of Swedish wind power industry. *Corporate Communications: An International Journal* 12:2, 129–144.
- Dryzek, John S. (1997). *The politics of the Earth: environmental discourses*. Oxford University Press, Oxford.
- Euroopan komissio (2010). *Energy 2020. Strategy for competitive, sustainable and secure energy*. 17.7.2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0639:FIN:EN:PDF>
- Eurostat (2012). *Energy Dependence*. 20.8.2013, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/able.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdcc310&plugin=1>
- Ehrlich, Paul (1968). *The population bomb*. Ballantine, New York.
- Eriksson, Hanna (2009). Turpeen tuki ja turva. *Vihreä lanka* 17.11.2009.
- Greenpeace (2007). *Cleaning up our chemical homes: changing the market to supply toxic-free products*. Kampanjan loppuraportti.
- Harle, Vilho (2006). Identiteettipoliittikka ja kansainvälisten suhteiden tutkimus. Teoksessa Luoma-Aho, Mika, Moisis, Sami & Tennberg Monica (toim.) *Politiikan tutkimus Lapin yliopistossa*. P.S.C. Inter, Rovaniemi.
- Helsingin Sanomat* (2010). Valtio-omistaisen energiayhtiön mainonta suututti ympäristöväen. 20.4.2010.
- Hill, Charles A. (2004). The psychology of rhetorical images. Teoksessa Hill, Charles & Helmers Marguerite (toim.) *Defining visual rhetorics*. Lawrence Erlbaum Associates, London, 25–40.
- Hill, Charles A. & Helmers, Marguerite (2004). Introduction. Teoksessa Hill, Charles & Helmers, Marguerite (toim.) *Defining visual rhetorics*. Lawrence Erlbaum Associates, London, 1–24.
- Hines, Andy (2004). Integral futures: breadth plus depth equals foresight with insight. *On the Horizon* 12:3, 123–127.
- Hjerpe, Mattias & Linnér Björn-Ola (2009). Utopian and dystopian thought in climate science and policy. *Futures* 41, 234–245.
- IEA (2007). *Energy policies of IEA countries: Finland 2007 review*. International Energy Agency Publications, Paris.
- IEA (2012). *World energy outlook*. International Energy Agency Publications, Paris.
- IEA (2013). *IEA:n internetsivusto*. 20.8.2012, <http://www.iea.org/topics/energysecurity/>
- Inayatullah, Sohail (2002). Introduction. Layered methodology: meanings, epistemes and the politics of knowledge. *Futures* 34, 479–491.
- Inayatullah, Sohail (2004). Introduction to the reader. Teoksessa Inayatullah, Sohail (toim.) *The Causal Layered Analysis. Theory and case studies of an integrative and transformative methodology*. Tamkang University Press, Tampere, 8–49.
- IPCC (2006a). *2006 IPCC guidelines for national greenhouse gas inventories: volume 2*. 9.12.2013, www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/vol2.html
- IPCC (2006b). *2006 IPCC guidelines for national greenhouse gas inventories: glossary*. 9.12.2013, www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/pdf/0_Overview/V0_2_Glossary.pdf
- IPCC (2007). *Fourth assessment report: synthesis report*. 9.12.2013, www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_ipcc_fourth_assessment_report_synthesis_report.htm
- Kamminga, Menno R. (2008) The ethics of climate politics: four modes of moral discourse. *Environmental Politics* 17:4, 673–692.
- Kirkinen, Johanna (2010). *Greenhouse impact assessment of some combustible fuels with a dynamic life cycle approach*. VTT, Espoo.
- Kojo, Matti (2002). Lahjomattomien haukansilmien valvonassa. Ydinjätteen loppusijoitushankkeen hyväksyttävyyden rakentaminen Posiva Oy:n tiedotusmateriaaleissa. Teoksessa Raittila, Pentti, Hokkanen, Pekka, Kojo, Matti & Litmanen, Tapio (toim.) *Ydinjäteihme suomalaisittain*. Tampereen yliopistopaino, Tampere, 36–66.
- Korhonen, Riitta, Korpela, Leila & Saikkola, Sakari (2008, toim.). *Suomi – Suoma: soiden ja turpeen tutkimus sekä kestävä käyttö*. Maahenki, Helsinki.
- Korsunova, Angelina (2010). *Encouraging energy conservation with 'no hard feelings': a two-part analysis of communication between energy companies and Finnish households*. Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä.
- Kruyt, Bert, O. Van Vuuren, Detlef, de Vries, H.J.M. & Groenberger, H. (2009). Indicators for energy security. *Energy Policy* 37:6, 2166–2181.
- Kunelius, Risto (2003). *Viestinnän vallassa: johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin*. WSOY, Helsinki.
- Lakoff, George & Johnson, Mark (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press, Chicago.
- Lempinen, Hanna (2013). Arvalta heitetty? Tiede ja sen kyseenalaistaminen turve-energian markkinoinnissa. *Tieteessä tapahtuu* 5/2013, 35–38.
- Lister, Martin & Wells, Liz (2003). Seeing beyond belief: cultural studies as an approach to analyzing the visual. Teoksessa Van Leeuwen, Theo & Jewitt, Carey (toim.) *Handbook of visual analysis*. Sage, London, 61–91.
- Littlefield, Scott R. (2013). Security, independence and sustainability. Imprecise language and the manipulation of energy policy in the United States. *Energy Policy* 52:1, 779–788.
- Liulto, Kari (2009, toim.). The EU-Russia gas connection: pipes, politics and problems. *Electronic Publications of Pan-European Institute* 8/2009.
- Livesey, Sharon M. (2002). Global warming wars: rhetorical and discourse analytic approaches to Exxonmobil's corporate public discourse. *Journal of Business Communication* 39:1, 117–146.
- Markkinointi ja Mainonta (2013). Vapo sai sitä mitä tilasi: keskustelua. 23.9.2013, www.marmai.fi/uutiset/vapo+sai+sit+mita+tilasi+keskustelua/a2108042
- MMM (2008). *Bioenergia maa- ja metsätaloudessa*. 28.10.2010, <http://www.mmm.fi/attachments/mmm/julkaisut/luonnosjulkaisut/5xAwVwfQ/bioenergiamuistio.pdf>
- Morrow, Rowena (2007). What is the debate about paid maternity leave really about? Using CLA to delve under the surface. *Journal of Futures Studies* 11:4, 59–76.
- Myllylä, Ismo (2010). Tutkittua tietoa turpeen historiasta. *VapoViesti* 1/2010.
- Nieminen, Hannu & Pantti, Mervi (2009). *Media markkinoilla: johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen*. Loki-Kirjat, Helsinki.
- Owen, Nick A., Inderwildi, Oliver R. & King, David A. (2010). The status of conventional world oil reserves –

- hype or cause for concern. *Energy Policy* 38:8, 4743–4749.
- Paillard, Christophe-Alexandre (2010). Russia and Europe's mutual energy dependency. *Journal of International Affairs* 63:2, 65–84.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2009). *Kurssi kohti diskursssia*. Vastapaino, Tampere.
- Pirkanmaan luonnonsuojeluliitto (2010). *Vapon turvekampanja johtaa harhaan*. 23.9.2013, www.sll.fi/pirkanmaal/kannanotot/tiedotteet/julkilausuma-2010-kevat
- Potter, Jonathan (1996). *Representing reality: discourse, rhetoric and social construction*. Sage, London.
- Rahkonen, Juhani (2010). Paikalliset polttoaineet. Miksi ja miten 2 prosenttia. *Väpöviesti* 2/2010.
- Riedy, Chris (2008). An integral extension of Causal Layered Analysis. *Futures* 40, 150–159.
- Rinttilä, Raija et al. (1997). *Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi: ohje turvetuotannon luontovaikutusten sekä pöly- ja meluhaitan arvioinnista*. Turvetuotannoliitto, Jyskä.
- Ruostetsaari, Ilkka (1998). *Energiapolitiikka käännekohtassa: järjestöt ja yritykset vaikuttajina vapautuvilla energiainmarkkinoilla*. Tampereen yliopiston politiikan tutkimuksen julkaisuja 8. Tampereen yliopistopaino, Tampere.
- Ruostetsaari, Ilkka (2010). *Energiavaltta: eliitti ja kansalaiset muuttuvilla energiainmarkkinoilla*. Tampere University Press, Tampere.
- Rupp, Stephanie (2013). Considering energy: $E = mc^2 = (\text{magic} * \text{culture})^2$. Teoksessa Strauss, Sarah, Rupp, Stephanie & Love, Thomas (toim.) *Cultures of energy: power, practices, technologies*. Left Coast Press, Walnut Creek, 79–85.
- Ruuskanen, Esa (2010). *Suosta voimaa ja lämpöä. Turve Suomen energiapolitiikassa*. VAPO Oy, Jyväskylä.
- Scrase, J. Ivan & Ockwell, David G. (2010). The role of discourse and linguistic framing effects in sustaining high carbon energy policy – an accessible introduction. *Energy Policy* 38, 2225–2233.
- Sengers, Frans, Raven, Rob P.J.M. & Van Venrooij, Alex (2010). From riches to rags: biofuels, media discourses and resistance to sustainable energy technologies. *Energy Policy* 38, 5013–5027.
- Seppänen, Janne & Väliaverronen, Esa (2000). Lehtikuvan luonto: kuvan ja tekstin suhteista ympäristödiskursseissa. *Sosiologia* 37:4, 330–348.
- Seppänen, Janne (2005). *Visuaalinen kulttuuri: teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*. Vastapaino, Tampere.
- TEM (2010). *Uusiutuvat energianlähteet*. 28.8.2013, www.tem.fi/index.phtml?s=2481
- Tikjoeb, Sanne Agnete (2004). Mainstreaming religion in sustainable development – a Causal Layered Analysis. *Journal of Futures Studies* 8:4, 47–60.
- Tilastokeskus (2007). *Suomi on bioenergian suurvalta*. 1.12.2010, www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-04-18_004.html?s=2
- Tilastokeskus (2013). *Kotimaista energiaa korvattiin tuontienergialla*. 1.9.2013, http://tilastokeskus.fi/til/ehk/2013/01/ehk_2013_01_2013-06-20_tie_001_fi.html
- Torkki, Juhana (2005). *Pubevalta: kuinka kalliit vakuutetaan*. Otava, Keuruu.
- Toulmin, Stephen (1995). *The uses of argument*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Van Leeuwen, Theo & Jewitt, Carey (2003). Introduction. Teoksessa Van Leeuwen, Theo & Jewitt, Carey (toim.) *Handbook of visual analysis*. Sage, London, 1–9.
- Van Leeuwen, Theo (2004). Ten reasons why linguists should pay attention to visual communication. Teoksessa Levine, Philip & Scollon, Ron (toim.) *Discourse & technology: multimodal discourse analysis*. Georgetown University Press, Washington D.C., 7–19.
- VNS (2008). *Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiainstrategia*. 10.8.2012, http://www.tem.fi/files/20585/Selontekoehdotus_311008.pdf
- VNS (2013). *Kansallinen ilmastostrategia*. 21.8.2013, http://www.tem.fi/files/36730/Energia_ja_ilmastostrategia_2013_SUOMENKIELINEN.pdf
- VTT (2010). *Turpeen tuotanto ja käyttö: yhteenveto selvityksistä*. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tiedotteita 2550.
- Wildman, Paul (2002). The litany of death: a deep futures critique of the Australian Royal Commission into aboriginal deaths in custody. *Futures* 34:6, 571–581.
- Windisch, Uli (2008). Daily political communication and argumentation in direct democracy: advocates and opponents of nuclear energy. *Discourse and Society* 19:1, 85–98.
- WWF (2007). *Detox: campaigning for safer chemicals*. Kampanjan loppuraportti.

Aineistolähteet:

2 prosenttia -turvekampanja. 28.4.2011, www.2prosenttia.fi